

JOHN GRISHAM

DE GEVANGENE

AL MEER DAN 20 JAAR DE SUCCESVOLSTE
THRILLERSCHRIJVER TER WERELD

Over het boek

Een gruwelijke moord

Een politiekorps dat faalt

Een aanklager op zoek naar een veroordeling

Een onschuldige die de doodstraf krijgt

Op 7 december 1982 wordt de eenentwintigjarige serveerster Debbie Carter in haar appartement vermoord. De politie, die vrijwel geen aanwijzingen heeft, staat onder grote druk om snel de dader of daders te vinden. Een soortgelijke moordzaak die het kleine plaatsje Ada in de staat Oklahoma in rep en roer bracht, is immers nooit opgelost.

Ron Williamson, een aan lagerwal geraakte lokale sportheld, is een van de laatsten die Debbie levend hebben gezien. Tenminste, dat beweert een getuige. Williamson wordt gearresteerd, berecht en veroordeeld. Het vonnis: de doodstraf.

En zo komt Williamson terecht in een van de meest mensonterende gevangenissen van de Verenigde Staten: de dodencel van de McAlester-gevangenis. In een kleine cel, diep onder grond, zonder ramen of frisse lucht, vecht Williamson jarenlang een juridische strijd tegen het onrecht dat hem is aangedaan. Zijn veroordeling is het gevolg van een aaneenschakeling van blunders, leugens en valse verklaringen van de kant van justitie en de politie. Want Ron Williamson heeft niets met de moord te maken gehad. Maar de dag van zijn executie komt steeds dichterbij...

Over de auteur

John Grisham werd op 8 februari 1955 geboren in Jonesboro, Arkansas, als tweede kind in een gezin van vijf kinderen. Zijn vader werkte in de bouw en zijn moeder was huisvrouw. Na zijn studie rechten aan de University of Mississippi werkte Grisham bijna tien jaar lang als jurist, waarbij hij zich specialiseerde in strafrechtelijke zaken en letselschadeclaims. In 1983 werd hij gekozen tot lid van het Huis van Afgevaardigden van de staat Mississippi, een functie die hij tot 1990 bekleedde. Als thrillerschrijver debuteerde hij in 1988 met *De jury*, maar het was zijn tweede boek, *Advocaat van de duivel*, waarmee hij definitief zijn naam vestigde als de koning van de legal thriller.

Van dezelfde auteur

De jury
Advocaat van de duivel
Achter gesloten deuren
De cliënt
Het vonnis
De rainmaker
In het geding
De partner
De straatvechter
Het testament
De broederschap
De erfpachters
Winterzon
Het dossier
De claim
Verloren seizoen
Het laatste jurylid
De deal
De gevangene
De verbanning
De aanklacht
De getuige
De wettelozen
De belofte
De bekentenis
Het proces
Vergiffenis
De afperser
Het protest
De erfgenaam
Dilemma

Bezoek onze internetsite www.awbruna.nl voor informatie over onze boeken,
volg @AWBruna op Twitter of bezoek onze Facebook-pagina:
[Facebook.com/AWBrunaUitgevers](https://www.facebook.com/AWBrunaUitgevers).

John Grisham

De gevangene

A.W. Bruna Uitgevers

Oorspronkelijke titel

The Innocent Man

© 2006 by Bennington Press, LLC

Vertaling

Hugo Kuipers

Omslagbeeld

© Getty / David Madison

Omslagontwerp

Studio Jan de Boer

© 2015 A.W. Bruna Uitgevers, Amsterdam

Met dank aan mr. J.A.M. Schoenmakers, advocaat te Breda.

ISBN 978 90 449 7429 4

NUR 332

Behoudens of krachtens de in de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

1

De glooiende heuvels van Zuidoost-Oklahoma strekken zich uit van Norman tot in Arkansas en laten nauwelijks nog iets zien van de enorme voorraden ruwe olie die hier eens onder de grond lagen. Hier en daar staat nog een boorinstallatie. Sommige zijn nog steeds actief en pompen met elke langzame omwenteling een stuk of wat liters olie omhoog, zodat je je afvraagt of het wel de moeite waard is. Veel van die pompen hebben het opgegeven en staan roerloos tussen de velden, als roestende getuigen uit de glorie-tijd van spuiters, olieavonturiers en snel verdiende fortuinen.

Ook rondom Ada, een oud oliestadje van 16.000 inwoners met een universiteit en een rechtbank, staan hier en daar nog boorinstallaties in het boerenland, maar er wordt geen olie meer opgepompt: de olie is op. Tegenwoordig verdien je in Ada je geld door in fabrieken, op veevoederbedrijven of op pecannotenfarmen te gaan werken.

Het centrum van Ada is bedrijvig genoeg. Er staan geen lege of dichtgetimmerde gebouwen aan Main Street. De middenstanders kunnen zich handhaven, al zijn er tegenwoordig ook veel winkels aan de rand van de stad. Onder lunchtijd is het druk in de cafetaria's.

De rechtbank van het district Pontotoc is oud en krap. Het krioelt er van de advocaten en hun cliënten. Daaromheen staat de gebruikelijke mengelmoe van overheidsgebouwen en advocatenkantoren. Het huis van bewaring, een laag en breed, raamloos bouwsel, is om de een of

andere allang vergeten reden op het gazon van de rechtbank gebouwd. De gesel van de metamfetamine behoedt de cellen voor leegstand.

Main Street loopt tot aan de campus van de East Central University, een college met vierduizend studenten die voor het merendeel naar het stadje heen en weer reizen. Elk jaar komt er weer een stroom jonge mensen naar Ada en ook het docentenkorps geeft wat jeu aan de bevolkingssamenstelling van dat stadje in Oklahoma. Al met al brengt de onderwijsinstelling wat leven in de brouwerij.

Er ontsnapt maar heel weinig aan de aandacht van de *Ada Evening News*, een levendig dagblad dat over de regio bericht en moet opboksen tegen *The Oklahoman*, de grootste krant van de staat. Meestal staat er landelijk en internationaal nieuws op de voorpagina, gevolgd door nieuws uit de staat en de regio en ten slotte de belangrijke dingen: sport, plaatselijke politiek, evenementen en overlijdensberichten.

De mensen uit Ada en het district Pontotoc vormen een sympathieke mengeling van provinciale zuiderlingen en onafhankelijke westerlingen. Het accent lijkt op dat van het oosten van Texas en Arkansas, met doffe i's en andere lange klinkers. Het is het land van de Chickasaw. Oklahoma heeft meer mensen van indiaanse afkomst dan welke staat van Amerika dan ook, en na honderd jaar van vermenging hebben veel van de blanken ook indiaans bloed. Het stigma is snel aan het verdwijnen; integendeel, velen zijn tegenwoordig trots op hun afkomst.

Ada ligt in de Bible Belt, de zone met veel fundamentalistische protestanten. Het stadje heeft vijftig kerken van meer dan tien geloofsrichtingen. Er wordt druk gekerkt, en niet alleen op zondag. Er is één katholieke kerk en ook één episcopale kerk, maar er is geen tempel en geen synagoge. De meeste mensen zijn christen, of zeggen dat te zijn, en het wordt min of meer van je verwacht dat je naar een kerk gaat. Iemands maatschappelijke status wordt vaak bepaald door het kerkgenootschap waartoe hij behoort.

Voor Oklahoma is Ada met haar 16.000 inwoners een grote plaats, en er hebben zich dan ook veel fabrieken en discountwinkels gevestigd. Mensen rijden uit de wijde omgeving naar Ada toe om er te werken of te winkelen. Het stadje ligt honderddertig kilometer ten zuidoosten van Oklahoma City en drie uur rijden ten noorden van Dallas. Iedereen kent wel iemand die in de staat Texas woont of werkt.

De grootste bron van trots in Ada zijn de *quarter-horses*, een ras van renpaarden. Sommige van de beste paarden worden gefokt door ranchers in Ada. En als de Ada High Cougars weer footballkampioen van

Oklahoma worden, loopt de hele stad nog jaren met de neus in de lucht.

Het is een vriendelijk stadje, waar mensen met vreemden praten, en altijd met elkaar praten, en klaarstaan om iemand te helpen die in nood verkeert. Kinderen spelen op de schaduwrijke gazons voor de huizen. Deuren blijven overdag openstaan. Tieners lopen 's avonds rond en veroorzaken weinig moeilijkheden.

Als er in het begin van de jaren tachtig niet twee beruchte moorden waren gepleegd, zou Ada nooit door de rest van de wereld zijn opgemerkt. En dat zouden de brave burgers van Pontotoc helemaal niet erg hebben gevonden.

Alsof het een ongeschreven gemeentevorschrift was, bevonden de meeste nachtclubs en kroegen van Ada zich aan de rand van de stad, zodat het janhagel en de rottigheid die het uithaalde een eind bij de nettere burgers vandaan bleven. De Coachlight was zo'n gelegenheid, een spelonkachtig metalen gebouw met zwakke verlichting, goedkoop bier, jukeboxen, een bandje in het weekend, een dansvloer, en buiten een groot parkeerterrein van gravel met veel meer stoffige pick-ups dan gewone personenauto's. De bezoekers waren wat je zou verwachten: fabrieksarbeiders die hun keel kwamen smeren voor ze naar huis gingen, boerenjongens die lol wilden trappen, oudere twintigers op de late avond, en het dans- en feestvolk dat naar livemuziek kwam luisteren. De countryartiesten Vince Gill en Randy Travis hadden er in het begin van hun carrière nog opgetreden.

De Coachlight was populair en druk, en er werkten veel parttimebarkeepers, -uitsmijters en -serveersters. Een van hen was Debbie Carter, een meisje van eenentwintig. Ze was een paar jaar eerder aan de Ada High School afgestudeerd en genoot van het vrijgezellenleven. Ze had nog twee andere parttimebaantjes en verdiende soms ook wat bij als oppas. Debbie had haar eigen auto en woonde op zichzelf in een driekamerappartement boven een garage aan 8th Street bij de East Central University. Het was een mooi meisje, slank, atletisch en met donker haar. Ze was populair bij de jongens en erg onafhankelijk.

Haar moeder, Peggy Stillwell, vond dat ze te veel tijd in de Coachlight en andere clubs doorbracht. Voor zo'n leven had ze haar dochter niet opgevoed. Integendeel, Debbie was als het ware opgevoed in de kerk, maar na de middelbare school ging ze veel uit en kwam ze steeds later thuis. Peggy maakte daar bezwaar tegen en ze hadden soms ruzie om

Debbies nieuwe manier van leven. Debbie wilde absoluut zelfstandig zijn. Ze huurde een appartement en ging het huis uit, maar behield een erg nauwe band met haar moeder.

Op de avond van 7 december 1982 werkte Debbie in de Coachlight. Ze serveerde drankjes en keek steeds naar de klok. Het was een rustige avond en ze vroeg haar baas of ze vrij mocht nemen om bij een stel vriendinnen te gaan zitten. Hij vond het goed en al gauw zat ze aan een tafel iets te drinken met Gina Vietta, een goede vriendin van de middelbare school, en een paar anderen. Iemand anders met wie ze op school had gezeten, Glen Gore, kwam naar hen toe en vroeg Debbie of ze wilde dansen. Ze deed het, maar midden in het nummer hield ze plotseling op en liep kwaad bij Gore vandaan. Later zei ze in de damestoiletten dat ze zich veiliger zou voelen als een van haar vriendinnen bij haar kwam overnachten, maar ze zei niet waar ze bang voor was.

De Coachlight ging die avond vroeg dicht, al om een uur of halfeen, en Gina Vietta nodigde enkele anderen van hun groep uit om bij haar thuis nog iets te drinken. De meesten zeiden ja, maar Debbie was moe en had honger en wilde alleen maar naar huis. Ze slenterden de club uit. Toen de Coachlight dichtging, zagen enkele mensen Debbie op het parkeerterrein met Glen Gore praten. Tommy Glover kende Debbie goed, want hij werkte met haar op een glasbedrijf in Ada. Hij kende Gore ook. Toen hij in zijn pick-uptruck stapte om weg te rijden, zag hij Debbie het portier aan de bestuurderskant van haar auto openmaken. Gore dook uit het niets op, ze praatten even, en toen duwde ze hem weg.

Mike en Terri Carpenter werkten allebei in de Coachlight, hij als uit-smijter, zij als serveerster. Toen ze naar hun auto liepen, kwamen ze langs die van Debbie. Ze zat achter het stuur en praatte met Glen Gore, die naast haar portier stond. De Carpenters zwaaiden hun gedag en liepen door. Een maand eerder had Debbie tegen Mike gezegd dat ze bang voor Gore was omdat hij zo driftig was.

Toni Ramsey werkte als schoenpoetsmeisje in de club. In 1982 was de oliebusiness in Oklahoma nog in volle bloei. In en om Ada werden veel mooie laarzen gedragen. Iemand moest ze poetsen, en Toni verdiende er wat broodnodig geld mee. Ze kende Gore goed. Toen Toni die avond wegging, zag ze Debbie aan het stuur van haar auto zitten. Gore stond buiten de auto aan de passagierskant en boog zich naar het open portier. Zo te zien praatten ze op een normale manier met elkaar. Er leek niets aan de hand te zijn.

Gore, die geen auto bezat, had van een kennis, Ron West, een lift naar

de Coachlight gekregen en was daar om ongeveer halftwaalf aangekomen. West bestelde bier en ging rustig ergens zitten, terwijl Gore door de club liep. Het leek wel of hij iedereen kende. Toen iedereen nog één keer mocht bestellen, greep West hem vast en vroeg of hij een lift terug nodig had. Ja, zei Gore, en West ging naar het parkeerterrein en wachtte op hem. Er gingen enkele minuten voorbij, en toen kwam Gore haastig aanlopen en stapte in.

Omdat ze honger hadden, reed West naar een cafetaria in de binnenstad, de Waffler, en daar bestelden ze een ontbijtje. West betaalde voor het eten, zoals hij ook voor de drankjes in de Coachlight had betaald. Hij was die avond begonnen bij Harold's, een andere club waar hij heen was gegaan omdat hij daar een paar zakenrelaties hoopte aan te treffen. In plaats daarvan was hij Gore tegengekomen, die daar soms als barkeeper en diskjockey werkte. Ze kenden elkaar nauwelijks, maar toen Gore hem om een lift naar de Coachlight vroeg, kon West niet nee zeggen.

West was een gelukkig getrouwde vader van twee jonge dochters en had niet de gewoonte om tot laat op de avond in een bar rond te hangen. Hij wilde naar huis, maar hij zat vast aan Gore, die met het uur meer ging kosten. Toen ze weggingen, vroeg West aan zijn passagier waar hij heen wilde. Naar het huis van zijn moeder, zei Gore, aan Oak Street, een paar blokken naar het noorden. West kende de stad goed en reed die kant op, maar voordat ze in Oak Street waren, veranderde Gore plotseling van gedachten. Nadat hij zich de hele avond door West had laten vervoeren, wilde Gore gaan lopen. Het was al koud en het werd steeds kouder, met een gure wind. Er kwam een koufront opzetten.

Ze stopten bij de Oak Avenue-baptistenkerk, niet ver van de straat waar Gore zei dat zijn moeder woonde. Hij sprong uit de auto, bedankte West voor alles en liep in westelijke richting.

De Oak Avenue-baptistenkerk stond ongeveer anderhalve kilometer bij Debbie Carters appartement vandaan.

Gores moeder woonde in werkelijkheid aan de andere kant van het stadje, helemaal niet in de buurt van die kerk.

Om ongeveer halfdrie die nacht was Gina Vietta met een stel anderen in haar appartement, toen ze twee ongewone telefoontjes kreeg, beide van Debbie Carter. De eerste keer vroeg Debbie aan Gina of ze naar haar toe wilde rijden om haar op te halen, want ze had een bezoeker bij wie ze zich niet op haar gemak voelde. Gina vroeg wie het was, wie er bij haar was. Het gesprek werd onderbroken door gedempte stemmen en de

geluiden van een worsteling om het bezit van de telefoon. Gina maakte zich natuurlijk zorgen en vond het een vreemd verzoek. Debbie had haar eigen auto, een Oldsmobile '75, en kon zelf overal heen rijden. Terwijl Gina vlug haar appartement uit wilde gaan, ging de telefoon opnieuw. Het was Debbie. Ze zei dat ze van gedachten was veranderd, er was niets aan de hand, maak je geen zorgen. Gina vroeg opnieuw wie de bezoeker was, maar Debbie veranderde van onderwerp en wilde het niet zeggen. Ze vroeg Gina haar de volgende morgen wakker te bellen, dan kwam ze niet te laat op haar werk. Dat was een vreemd verzoek. Debbie had nooit eerder zoiets gevraagd.

Gina wilde er toch maar heen rijden, maar veranderde van gedachten. Ze had gasten thuis. Het was erg laat. Debbie Carter kon op zichzelf passen, en trouwens, als ze een man bij zich had, wilde Gina hen niet storen. Gina ging naar bed en vergat Debbie een paar uur later te bellen. Op 8 december ging Donna Johnson om ongeveer elf uur 's morgens naar Debbie's appartement om haar gedag te zeggen. Ze waren op de middelbare school goede vriendinnen geweest tot Donna naar Shawnee verhuisde, een uur rijden bij Ada vandaan. Ze was die dag in de stad om haar ouders op te zoeken en wat bij te praten met oude vrienden. Toen ze de smalle buitentrap naar Debbie's garageappartement op ging, merkte ze op dat ze op glasscherven liep. Het ruitje van de deur was gebroken. Om de een of andere reden dacht ze eerst dat Debbie haar sleutels was vergeten en het ruitje had moeten inslaan om binnen te komen. Donna klopte op de deur. Er kwam geen reactie. Toen hoorde ze muziek uit een radio binnen. Ze draaide aan de knop en merkte dat de deur niet op slot zat. Ze was nog maar één stap binnen of ze wist al dat er iets mis was.

De kleine zitkamer was een ravage: kussens van de bank op de vloer, kleren overal in het rond. Op de muur aan de rechterkant had iemand met een of andere roodachtige vloeistof geschreven: JIM SMITH IS DE VOLGENDE DIE STERFT.

Donna riep Debbie, maar kreeg geen antwoord. Ze was al eens eerder in het appartement geweest en ging nu vlug naar de slaapkamer, terwijl ze haar vriendin bleef roepen. Het bed was verplaatst, opzij gerukt, lakens en dekens eraf getrokken. Ze zag een voet, en toen zag ze op de vloer aan de andere kant van het bed Debbie liggen, op haar buik, naakt, bebloed. Er was iets op haar rug geschreven.

Donna verstijfde van afgrijzen, kon geen stap meer zetten. Ze staaarde naar haar vriendin en wachtte tot die zou ademen. Misschien was het maar een droom, dacht ze.

Ze deinsde terug en ging naar de keuken, waar ze op een wit tafeltje nog meer woorden zag die door de moordenaar waren geschreven. Misschien was hij er nog, dacht ze plotseling, en ze rende naar buiten, naar haar auto. Ze rende door de straat naar een winkel, waar ze een telefoon kon gebruiken en Debbie's moeder belde.

Peggy Stillwell hoorde de woorden, maar kon ze niet geloven. Haar dochter die naakt en bebloed op de vloer lag en niet bewoog. Ze liet Donna herhalen wat ze had gezegd en rende toen naar haar auto. De accu was leeg. Verdoofd van angst rende ze weer naar binnen en belde Charlie Carter, Debbie's vader en haar ex-man. De scheiding was een paar jaar geleden op niet zo'n prettige manier tot stand gekomen en ze praatten nog maar zelden met elkaar.

Bij Charlie Carter werd niet opgenomen. Een van Debbie's vriendinnen, Carol Edwards, woonde tegenover haar. Peggy belde haar, vertelde dat er iets vreselijk mis was en vroeg haar om bij Debbie te gaan kijken. Daarna wachtte en wachtte Peggy. Ten slotte belde ze Charlie weer, en nu nam hij wel op.

Carol Edwards rende de straat over naar het appartement en zag de glaszerven en de open voordeur. Ze ging naar binnen en zag het lichaam. Charlie Carter was een zwaargebouwde metselaar die af en toe als uit-smijter in de Coachlight werkte. Hij sprong in zijn pick-up en reed in volle vaart naar het appartement van zijn dochter. Onderweg had hij alle afschuwelijke gedachten die bij een vader konden opkomen. Wat hij aantrof, was erger dan alles wat hij zich had kunnen voorstellen.

Toen hij haar zag, riep hij twee keer haar naam. Hij knielde bij haar neer en tilde voorzichtig haar schouder op om haar gezicht te kunnen zien. Er zat een bloederig washandje in haar mond. Hij was er zeker van dat zijn dochter dood was, maar toch wachtte hij, hopen op een teken van leven. Toen dat niet kwam, stond hij langzaam op en keek om zich heen. Het bed was verplaatst, bij de muur vandaan geschoven, en de lakens en dekens waren weg. De kamer was een ravage. Zo te zien was er een worsteling geweest. Hij liep naar de zitkamer, zag de woorden op de muur en ging toen naar de keuken en keek daar om zich heen. Het was nu de plaats van een misdrijf. Charlie stak zijn handen in zijn zakken en ging weg.

Donna Johnson en Carol Edwards stonden op de galerij buiten de voordeur. Ze huilden en wachtten. Ze hoorden Charlie afscheid nemen van zijn dochter en tegen haar zeggen hoe erg hij het vond dat dit haar was overkomen. Toen hij naar buiten strompelde, huilde hij ook.

‘Zal ik een ambulance bellen?’ vroeg Donna.

‘Nee,’ zei hij. ‘Een ambulance kan niks doen. Bel de politie.’

De ambulance was er het eerst, met twee broeders. Ze gingen vlug de trap op, het appartement in, en binnen enkele seconden stond een van hen weer op de galerij. Hij moest overgeven.

Toen rechercheur Dennis Smith bij het appartement aankwam, was het buiten al een drukte van belang: straatagenten, ziekenbroeders, toeschouwers en zelfs twee mensen van het parket. Toen hij beseftte dat het een geval van moord zou kunnen zijn, zette hij de omgeving af en zorgde hij dat de burens het appartement niet konden binnenkomen.

Smith, hoofdinspecteur en al zeventien jaar bij de politie van Ada, wist wat hem te doen stond. Hij stuurde iedereen het appartement uit, zodat hij met alleen een collega-rechercheur overbleef, en liet de rest van de politie meteen een buurtonderzoek doen. Ze gingen de huizen langs, op zoek naar getuigen. Smith was woedend en vocht tegen zijn emoties. Hij kende Debbie goed; zijn dochter was bevriend met Debbies jongste zus. Hij kende Charlie Carter en Peggy Stillwell en kon niet geloven dat hun kind dood op de vloer van haar eigen slaapkamer lag. Toen hij alles op de plaats delict had geregeld, begon hij aan zijn onderzoek in het appartement.

De glasscherven op de galerij waren van een gebroken ruitje in de voordeur. Dat ruitje was zowel naar binnen als naar buiten ingeslagen. In de zitkamer stond links een bank, en de kussens daarvan waren door de kamer gegooid. Voor de bank lag een nieuw flanellen nachthemd met het prijskaartje van de Wal-Mart er nog aan. Hij bestudeerde de boodschap op de muur aan de andere kant van de kamer en wist meteen dat die met nagellak was geschreven. JIM SMITH IS DE VOLGENDE DIE STERFT.

Hij kende Jim Smith.

In de keuken zag hij op een wit vierkant tafeltje nog een boodschap, die blijkbaar met ketchup was geschreven: ZOEK NIET NA ONS OF ANDES. Op de vloer bij de tafel zag hij een spijkerbroek en een paar laarzen. Hij zou kort daarna horen dat Debbie ze de vorige avond in de Coachlight had gedragen.

Hij liep naar de slaapkamer, waar het bed de deur enigszins blokkeerde. De ramen stonden open, de gordijnen waren ook open, en het was erg koud in de kamer. Aan de dood was een hevige worsteling voorafgegaan; de vloer lag bezaaid met kleren, lakens, dekens, pluchen beesten.

Alles was overhoopgehaald. Toen rechercheur Smith bij Debbie neerknielde, zag hij de derde boodschap die door de moordenaar was achtergelaten. Op haar rug stonden, zo te zien in opgedroogde ketchup, de woorden DUKE GRAM.

Hij kende Duke Graham.

Onder Debbie lagen een elektrisch snoer en een riem in westernstijl met een grote zilveren gesp. In het midden daarvan was de naam DEBBIE gegraveerd.

Terwijl agent Mike Kieswetter, ook van de politie van Ada, foto's van het appartement maakte, was Smith bezig sporen te verzamelen. Hij vond haren op het lichaam, de vloer, het bed, de pluchen beesten. Hij pakte elke haar systematisch op en deed hem in een opgevouwen vel papier, waarbij hij exact noteerde waar hij hem had gevonden.

Zorgvuldig verwijderde, labelde en verpakte hij de lakens, kussenslopen, dekens, het snoer en de riem, een gescheurde panty die hij op de vloer van de badkamer vond, een aantal van haar pluchen beesten, een pakje Marlboro-sigaretten, een leeg 7-Up-blikje, een plastic shampoofles, een drinkglas uit de keuken, de telefoon en haren die hij onder het lichaam vond. Dicht bij Debbie lag een Del Monte-ketchupfles waar een laken omheen was gewikkeld. Ook die werd zorgvuldig verpakt om door het forensisch lab van de staat Oklahoma te worden onderzocht. De dop ontbrak, maar zou later door de patholoog-anatoom worden gevonden.

Toen hij klaar was met het verzamelen van sporen, zocht rechercheur Smith naar vingerafdrukken, iets wat hij al vele malen op veel plaatsen delict had gedaan. Hij nam afdrukken op beide kanten van de voordeur, de raamkozijnen, alle houten oppervlakken in de slaapkamer, de keukentafel, de grotere glasscherven, de telefoon, de geschilderde stroken rondom deuren en ramen, zelfs op Debbies auto buiten.

Gary Rogers woonde in Ada en was agent van het Oklahoma State Bureau of Investigation, het OSBI. Toen hij om ongeveer halfeen bij het appartement aankwam, werd hij door Dennis Smith op de hoogte gesteld. Ze waren bevriend en hadden vaak samengewerkt.

In de slaapkamer zag Rogers aan de onderkant van een van de muren, net boven de plint en dicht bij een stopcontact, iets wat blijkbaar een kleine bloedvlek was. Toen het lichaam was weggehaald, verzocht hij agent Rick Carson een vierkantje van tien bij tien centimeter met de vlek uit de gipsplaat te snijden.

Dennis Smith en Gary Rogers hadden beiden de indruk dat er meer

dan één moordenaar was geweest. De chaos in het appartement, de afwezigheid van bindsporen op Debbie's enkels en polsen, het ernstige hoofdletsel, het washandje dat diep in haar mond was gepropt, de kneuzingen op haar zijden en armen, het waarschijnlijke gebruik van snoer en riem: het leek hun gewoon te veel geweld voor één moordenaar. Debbie was niet klein, een meter zeventig, negenenvijftig kilo. Ze was geen doetje en zou vast en zeker dapper voor haar leven hebben gevochten.

Dokter Larry Cartmell, de plaatselijke politiearts, onderzocht Debbie kort in het appartement. Hij zei de indruk te hebben dat wurging de doodsoorzaak was. Hij gaf toestemming voor verwijdering van het lichaam en droeg het over aan Tom Criswell, eigenaar van het plaatselijke uitvaartbedrijf. Het werd in een lijkwagen van Criswell naar het Forensisch Instituut in Oklahoma City gebracht, waar het die avond om vijf voor halfzeven aankwam en in een gekoelde unit werd gelegd.

Rechercheur Smith en agent Rogers gingen naar het politiebureau van Ada terug en praatten daar met de familie van Debbie Carter. Terwijl ze hen probeerden te troosten, verzamelden ze ook namen. Vriendinnen, vriendjes, collega's, vijanden, ex-bazen, iedereen die Debbie had gekend en misschien iets over haar dood zou weten. De lijst werd steeds langer en Smith en Rogers begonnen haar mannelijke kennissen te bellen. Hun verzoek was eenvoudig: wilt u op het politiebureau vingerafdrukken en monsters van speeksel en hoofd- en schaamhaar geven?

Niemand weigerde. Mike Carpenter, de uitsmijter van de Coachlight die Debbie om ongeveer halfeen die nacht met Glen Gore op het parkeerterrein had gezien, was een van de eersten die naar het bureau kwamen. Tommy Glover, die eveneens getuige was geweest van Debbie's ontmoeting met Gore, kwam ook snel.

Om ongeveer halfacht die avond, 8 december, arriveerde Glen Gore bij Harold's om daar achter de bar te staan en platen te draaien. Er was bijna niemand, en toen hij vroeg waarom er zo weinig mensen waren, vertelde iemand hem over de moord. Veel van de bezoekers, en zelfs sommige werknemers van Harold's, waren op het politiebureau om vragen te beantwoorden en vingerafdrukken te laten nemen.

Gore ging meteen naar het bureau, waar hij werd ondervraagd door Gary Rogers en D.W. Barrett, een politieman uit Ada. Hij vertelde hun dat hij Debbie Carter sinds de middelbare school had gekend en haar de vorige avond in de Coachlight had gezien.

Het hele politierapport van Gores ondervraging luidt als volgt:

Glen Gore werkt als diskjockey in Harold's. Susie Johnson vertelde Glen om ongeveer 19.30 uur, 8-12-82, in Harold's over Debbie. Glen heeft met Debbie op school gezeten. Glen zag haar op maandag 6 dec. in Harold's. Glen zag haar op 7-12-82 in de Coachlight. Ze praatten over het spuiten van Debbie's auto. Ze zei niet tegen Glen dat ze problemen met iemand had. Glen ging om ongeveer 22.30 uur met Ron West naar de Coachlight. Vertrok met Ron om ongeveer 1.15 uur. Glen is nooit in Debbie's appartement geweest.

Het rapport werd opgesteld door D.W. Barrett, met Gary Rogers als medeondertekenaar, en samen met tientallen andere rapporten opgeborgen.

Gore zou dat verhaal later veranderen. Hij had, zei hij toen, gezien dat Debbie op de avond van 7 december in de club werd lastiggevallen door een zekere Ron Williamson. Die herziene versie zou door niemand worden bevestigd. Veel van de aanwezigen kenden Ron Williamson wel. Het was een notoire herrieschopper met een grote mond. Niemand herinnerde zich hem in de Coachlight te hebben gezien. Sterker nog, de meeste ondervraagden verklaarden nadrukkelijk dat hij daar niet was geweest.

Als Ron Williamson in een bar was, wist iedereen het.

In de drukte van vingerafdrukken en haren die werden verzameld, werd Gore op die achtste december vreemd genoeg over het hoofd gezien. Hij glipte door de mazen van het net, of werd gemakshalve genegeerd, of gewoon vergeten. Hoe dan ook, zijn vingerafdrukken werden niet genomen en hij stond ook geen speeksel- en haarmonsters af.

Er zou meer dan drieënhalf jaar verstrijken voordat de politie van Ada eindelijk afdrukken en monsters nam van Gore, de laatste die Debbie Carter voor de moord had gezien.

Om drie uur de volgende middag, 9 december, werd de sectie verricht door dokter Fred Jordan, een patholoog-anatoom die in dienst was van de staat Oklahoma. Aanwezig waren ook agent Gary Rogers en Jerry Peters, eveneens van het OSBI.

Dokter Jordan, die in zijn carrière al duizenden secties had verricht, constateerde eerst dat dit het lichaam was van een jonge blanke vrouw, die naakt was, afgezien van witte sokken. De rigor mortis was volledig,

wat betekende dat ze minstens vierentwintig uur dood was. Op haar borst stond het woord STERF geschreven, blijkbaar met rode nagellak. Er was een andere rode substantie, waarschijnlijk ketchup, over haar heen gesmeerd, en op haar rug stonden, ook in ketchup, de woorden DUKE GRAM.

Ze had kleine kneuzingen op haar armen, borst en gezicht. Hij zag kleine sneden aan de binnenkant van haar lippen. Een met bloed doorweekt groenig washandje was diep in haar keel gestoken en stak door haar mond naar buiten. Hij haalde het voorzichtig weg. Ze had schaafwonden en kneuzingen op haar hals, in een halve kring. Haar vagina was gekneusd. Haar rectum was sterk verwijld. Toen hij het onderzocht, vond en verwijderde dokter Jordan een kleine, metalen schroefdop van een fles.

Het inwendig onderzoek leverde niets onverwachts op: ingeklapte longen, vergroot hart, enkele kleine kneuzingen op de schedel, maar geen hersenletsel.

Alle verwondingen waren toegebracht toen ze nog leefde.

Er waren geen tekenen dat haar polsen en enkels gebonden waren geweest. De kleine kneuzingen op haar onderarmen had ze waarschijnlijk opgelopen toen ze zich verveerde. Het alcoholgehalte in haar bloed was op het tijdstip van overlijden laag geweest: 0,4 promille. Er werden uitstrijkjes gemaakt in haar mond, vagina en anus. Uit microscopisch onderzoek zou later blijken dat er spermatozoa aanwezig waren in haar vagina en anus, maar niet in haar mond.

Om sporenmateriaal te bewaren knipte dokter Jordan haar nagels, schraapte hij iets van de ketchup en nagellak af, kamde hij de losse schaamharen uit en knipte hij ook hoofdharen af.

De doodsoorzaak was verstikking, veroorzaakt door een combinatie van het washandje in haar keel en wurging met de riem of het snoer.

Peggy Stillwell was zo radeloos van verdriet dat ze niet kon functioneren en geen beslissingen kon nemen. Het kon haar niet schelen wie de begrafenis organiseerde, of hoe die geregeld werd, want ze zou er toch niet heen gaan. Ze kon niet eten en zich niet wassen, en ze kon absoluut niet accepteren dat haar dochter overleden was. Haar zus, Glenna Lucas, bleef bij haar en nam rustig de leiding. De uitvaart werd georganiseerd en de familie liet Peggy voorzichtig weten dat op haar aanwezigheid werd gerekend.

Op zaterdag 11 december werd Debbie's uitvaartdienst gehouden in de

aula van Criswell. Glenna waste Peggy en kleepte haar aan, ging met haar naar de dienst en hield gedurende de hele beproeving haar hand vast.

In het landelijke Oklahoma is het gebruikelijk dat de kist tijdens de dienst geopend is en zich vlak voor de preekstoel bevindt, zodat de overledene in het zicht van de aanwezigen is. De redenen daarvoor zijn onduidelijk en vergeten, maar het heeft tot gevolg dat het verdriet nog groter wordt gemaakt.

Omdat de kist open was, kon iedereen zien dat Debbie was geslagen. Haar gezicht was gekneusd en gezwollen, maar een kanten blouse met hoge boord verborg de verwondingen die ze door het wurgen had opgelopen. Ze werd ook begraven in haar favoriete spijkerbroek en laarzen en droeg verder een cowboyriem met brede gesp en een diamanten hoefijzerring die haar moeder met Kerstmis voor haar had gekocht.

Dominee Rick Summers leidde de dienst, die door een groot aantal mensen werd bijgewoond. Vervolgens werd Debbie, terwijl het licht sneeuwde, ter aarde besteld op de begraafplaats Rosedale. De nabestaanden waren haar ouders, twee zussen, twee van haar vier grootouders en twee neefjes. Ze behoorde tot een kleine baptistenkerk, waar ze op zesjarige leeftijd was gedoopt.

De moord schokte Ada diep. Hoewel het stadje een gewelddadig verleden had met veel moorden, waren de slachtoffers meestal cowboys en losse arbeiders geweest, mannen die waarschijnlijk zelf ook het nodige bloed vergoten zouden hebben als ze niet het loodje hadden gelegd. Daarentegen was zo'n brute verkrachting en moord, met een jonge vrouw als slachtoffer, ronduit angstaanjagend, en het stadje gonsde dan ook van de geruchten, speculaties en angst. Ramen en deuren gingen 's avonds op slot. Er werd strikt op toegezien dat tieners op tijd thuiskwamen. Jonge moeders bleven dicht bij hun kinderen als ze op het gazon voor hun huis speelden.

En in de kroegen werd over weinig anders gepraat. Omdat Debbie veel uitging, kenden veel van de stamgasten haar. Ze had haar portie vriendjes gehad, en in de dagen na haar overlijden werden die door de politie ondervraagd. Er werden namen genoemd, nog meer vriendinnen, nog meer kennissen, nog meer vriendjes. Tientallen ondervragingen leverden steeds meer namen op, maar geen echte verdachten. Ze was een erg populair meisje geweest, sympathiek en gemakkelijk in de omgang, en het was moeilijk te geloven dat iemand haar kwaad zou willen doen.

De politie maakte een lijst van drieëntwintig mensen die op 7 december in de Coachlight waren geweest en praatte met de meesten van hen.

Niemand herinnerde zich dat hij Ron Williamson had gezien, al kenden de meesten hem wel.

Tips en verhalen en meldingen over vreemde types die waren gesignaleerd stroomden het politiebureau binnen. Een jonge vrouw, Angelia Nail, nam contact op met Dennis Smith en vertelde hem over een ontmoeting met Glen Gore. Debbie Carter en zij waren goede vriendinnen geweest, en Debbie was ervan overtuigd geweest dat Gore de ruitenwissers van haar auto had gestolen. Daar hadden ze steeds weer ruzie over gehad. Ze kende Gore al vanaf de middelbare school en was bang voor hem. Ongeveer een week voor de moord bracht Angelia haar naar het huis waar Gore woonde, omdat Debbie het met Gore wilde uitpraten. Debbie liep het huis in en praatte met Gore. Toen ze naar de auto terugkwam, was ze kwaad en was ze er nog steeds van overtuigd dat hij de ruitenwissers had gestolen. Ze reden naar het politiebureau en praatten met een agent, maar er werd geen proces-verbaal opgemaakt.

Duke Graham en Jim Smith waren allebei bekend bij de politie van Ada. Graham had met zijn vrouw Johnnie een nachtclub, een vrij nette gelegenheid waar maar weinig wangedrag werd getolereerd. Onenigheid kwam daar niet veel voor, maar er was wel een gewelddadig incident geweest met Jim Smith, een vechtersbaas en kleine crimineel. Smith was dronken en misdroeg zich, en toen hij niet weg wilde gaan, pakte Duke een geweer en joeg hem daarmee weg. Er werden over en weer bedreigingen geroepen, en een paar dagen was de sfeer in de club gespannen. Smith was er het type voor om met zijn eigen geweer terug te komen en dan om zich heen te gaan schieten.

Glen Gore was een vaste bezoeker van Dukes nachtclub geweest, totdat hij te veel met Johnnie flirtte. Toen hij een beetje te opdringerig werd, weerde ze hem af en greep Duke in. Gore mocht niet meer in de club komen.

Degene die Debbie Carter had vermoord, had op een stuntelige manier geprobeerd Duke Graham de moord in de schoenen te schuiven en tegelijk Jim Smith zo bang te maken dat hij ervandoor ging. Smith was al weg; hij zat in de gevangenis. Duke Graham reed naar het politiebureau en bleek een deugdelijk alibi te hebben.

Debbies familie kreeg te horen dat het appartement dat ze had gehuurd, moest worden ontruimd. Haar moeder functioneerde nog steeds niet. Haar tante Glenna Lucas nam de onaangename taak op zich.

Een politieman maakte de deur van het appartement open en Glenna ging langzaam naar binnen. Er was sinds de moord niets verplaatst, en er kwam een intense woede bij haar op. Het was duidelijk dat er een vechtpartij was geweest. Haar nichtje had uit alle macht voor haar leven gevochten. Hoe kon iemand zo'n lief, leuk meisje zoveel geweld aandoen?

Het was koud in het appartement, en er hing een vieze lucht die ze niet kon thuisbrengen. De woorden JIM SMITH IS DE VOLGENDE DIE STERFT zaten nog op de muur. Glenna keek met verbijstering naar de onhandig neergekladderde boodschap. Dat had tijd gekost, dacht ze. Hij was daar een hele tijd geweest. Haar nichtje was pas na een wrede beproeving gestorven. In de slaapkamer stond het matras tegen een muur en lag niets op zijn plaats. In de kast hing geen enkele jurk of blouse nog aan een hanger. Waarom zou de moordenaar alle kleren van de hangers halen?

Het keukentje was rommelig, maar vertoonde geen tekenen van een worsteling. Debbies laatste maaltijd had onder andere uit diepvriesaardappelen van het merk Tater Tots bestaan, en de restjes lagen onaangevoerd op een kartonnen bordje met ketchup. Er stond een zoutvaatje naast het bord, dat op het witte tafeltje stond waaraan ze altijd at. Bij het bord stond weer een primitieve boodschap: ZOEK NIET NA ONS OF ANDES. Glenna wist dat de moordenaar ketchup voor sommige van zijn geschriften had gebruikt. De spelfouten vielen haar op.

Het lukte Glenna de vreselijke gedachten uit haar hoofd te zetten en met inpakken te beginnen. Het kostte haar twee uur om de kleren, borden, handdoeken en dergelijke bij elkaar te zoeken en in dozen te doen. De bloederige spreid was niet door de politie meegenomen. Er zat nog bloed op de vloer.

Glenna was niet van plan geweest het appartement schoon te maken. Ze had alleen Debbies bezittingen bij elkaar willen pakken om daarna zo gauw mogelijk weg te gaan. Toch was het vreemd om de woorden te laten zitten die de moordenaar met Debbies nagellak had geschreven. En het leek haar ook verkeerd om haar bloedvlekken op de vloer te laten zitten, zodat iemand anders ze zou moeten weghalen.

Ze dacht erover het appartement schoon te boenen, elke vierkante centimeter, en zo elk overgebleven spoor van de moord te verwijderen. Maar Glenna had genoeg gezien. Ze wilde niet nog dichterbij de dood komen.

In de dagen na de moord werden steeds weer mensen opgeroepen. In totaal eenentwintig mannen gingen naar het bureau toe om vingerafdrukken te laten nemen en monsters van hun haar of speeksel af te staan. Op 16 december reden rechercheur Smith en OSBI-agent Rogers naar het forensisch lab van het OSBI in Oklahoma City en leverden daar het sporenmateriaal in dat op de plaats van de moord was gevonden, en ook de monsters die waren afgestaan door zeventien van de mannen.

Vooraf het vierkantje gipsplaat van tien bij tien centimeter werd als veelbelovend beschouwd. Als de bloederige afdruk inderdaad ten tijde van de worsteling en de moord op de muur was achtergelaten, en als die afdruk niet van Debbie Carter was, beschikte de politie over een concreet spoor dat uiteindelijk naar de moordenaar zou leiden. OSBI-agent Jerry Peters onderzocht het stukje gipsplaat en vergeleek de afdrukken zorgvuldig met de vingerafdrukken die tijdens de sectie van Debbie waren genomen. Hij had de indruk dat de afdrukken niet van Debbie Carter waren, maar wilde daar zekerheid over hebben.

Op 4 januari 1983 bracht Dennis nog meer vingerafdrukken naar het lab. Op dezelfde dag gingen de haarmonsters van Debbie Carter en de monsters die op de plaats delict waren gevonden naar Susan Land, haaranaliste van het OSBI. Veertien dagen later kwamen er nog meer monsters van de plaats delict op haar bureau terecht. Ze werden gecatalogiseerd, aan de andere toegevoegd en in een lange wachtrij gezet om op een dag te worden onderzocht en geanalyseerd door Land, die overwerkt was en grote achterstand had opgelopen. Zoals de meeste forensische laboratoria had dat van Oklahoma te weinig geld en te weinig mensen en stond het onder enorme druk om misdrijven op te lossen.

In afwachting van resultaten van het OSBI gingen Smith en Rogers door met hun onderzoek. De moord was nog steeds het grote nieuws in Ada, en de mensen wilden dat hij werd opgelost, maar toen ze met alle barkeepers en uitmijters en vriendjes en stamgasten hadden gepraat, verviel het onderzoek al gauw tot sleur. Er was geen duidelijke verdachte; er waren geen duidelijke sporen.

Op 7 maart 1983 praatte Gary Rogers met Robert Gene Deatherage, een inwoner van Ada. Deatherage had net korte tijd in het huis van bewaring van Pontotoc gezeten voor rijden onder invloed. Hij had een cel gedeeld met een zekere Ron Williamson, die voor hetzelfde vergrijp vastzat. In het huis van bewaring werd veel over de moord op Debbie Carter gepraat en deden allerlei wilde theorieën de ronde, waarbij menig een beweerde over persoonlijke informatie te beschikken. De twee celgenoten praatten

meermalen over de moord, en volgens Deatherage maakte Williamson zich er nogal druk om. Ze kregen vaak ruzie en er vielen zelfs klappen. Williamson werd al gauw in een andere cel gezet. Deatherage had vaag de indruk gekregen dat Ron op de een of andere manier iets met de moord te maken had en zei tegen Gary Rogers dat de politie zich op Williamson als verdachte zou kunnen concentreren.

Het was de eerste keer dat Ron Williamson in het kader van het onderzoek werd genoemd.

Twee dagen later ondervroeg de politie Noel Clement, een van de eerste mannen die vingerafdrukken en haarmonsters op het bureau hadden afgestaan. Clement vertelde dat Ron Williamson kortgeleden bij hem thuis was geweest, zogenaamd op zoek naar iemand anders. Williamson liep naar binnen zonder te kloppen, zag een gitaar, pakte hem op en begon met Clement over de moord op Carter te praten. Bij die gelegenheid zei Williamson dat hij op de ochtend van de moord politieauto's in zijn buurt had gezien en toen had gedacht dat ze achter hem aan zaten. Hij had wat moeilijkheden gehad in Tulsa, zei hij, en wilde moeilijkheden in Ada vermijden.

Het was onvermijdelijk dat de politie bij Ron Williamson zou uitkomen. Het was zelfs vreemd dat het drie maanden duurde voor ze hem ondervroegen. Sommige politiemensen, onder wie Rick Carson, waren met hem opgegroeid, en de meesten van hen herinnerden zich Ron uit de tijd dat hij honkbalde in het team van de middelbare school. In 1983 was hij nog steeds de beste honkballer die Ada ooit had voortgebracht. Toen hij in 1971 een contract bij de Oakland Athletics kreeg, dachten veel mensen, onder wie zeker ook Williamson zelf, dat hij misschien wel de volgende Mickey Mantle zou zijn, de volgende grote honkballer uit Oklahoma.

Inmiddels was zijn honkbaltijd allang voorbij, en kende de politie hem als een werkloze gitarist die bij zijn moeder woonde, te veel dronk en zich vreemd gedroeg.

Hij was twee keer opgepakt voor rijden onder invloed, en een keer voor openbare dronkenschap, en hij was met een slechte reputatie uit Tulsa teruggekomen.